

EHDOTUS VALTIONEUVOSTON ASETUKSEKSI LIPUTUKSESTA SUOMEN LIPULLA ANNETUN ASETUKSEN 2 §:N MUUTTAMISESTA

Yleistä

Valtion virastojen ja laitosten liputusta säätelevä voimassa oleva asetus liputuksesta Suomen lipulla (383/78) on annettu vuonna 1978. Asetuksen 2 §:ssä lueteltuja virallisia liputuspäiviä on muutettu vuonna 1996, jolloin yleisten vaalipäivien luetteloa tarkennettiin koskemaan kaikkia valtiollisia vaaleja, kunnallisvaaleja, neuvoo-antavaa kansanäänestystä sekä Euroopan parlamentin edustajien vaalia. Lisäksi asetuksen 2 §:n ruotsinkielisiä sanamuotoja on tarkistettu vuonna 2009 Kalevalan päivän, puolustusvoimain lippujuhlan päivän sekä äitienpäivän osalta. Liputuskulttuurissa tapahtuneen kehityksen johdosta on tarpeellista tehdä asetukseen muutos lisäämällä isänpäivä virallisten liputuspäivien luetteloon. Samassa yhteydessä tarkennettaisiin äitienpäiviliputusta koskevaa sanamuotoa vastaamaan vakiintunutta sanamuotoa sekä korjattaisiin vaalipäiviä koskevat sanamuodot vastaamaan voimassa olevan vaalilain (714/1998) ilmaisuja.

Perustelut

2 §

Asetuksen 2 § sisältää luettelon virallisista liputuspäivistä, joita ovat kuuden jokavuotisen liputuspäivän lisäksi päivät, jolloin toimitetaan valtiolliset vaalit, kunnallisvaalit, Euroopan parlamentin edustajien vaalit tai neuvoo-antava kansanäänestys koko maassa sekä päivä, jolloin tasavallan presidentti astuu toimeensa. Voimassa olevan asetuksen mukaiset viralliset jokavuotiset liputuspäivät ovat Kalevalan päivä, suomalaisen kulttuurin päivä; vappu, suomalaisen työn päivä; äitien päivä; puolustusvoimain lippujuhlan päivä; juhannus, Suomen lipun päivä ja itsenäisyyspäivä. Viralliset liputuspäivät muodostavat liputusvelvollisuuden ainoastaan valtion virastoille ja laitoksille. Käytännössä kuitenkin kunnat, yksityiset tahot ja yhteisöt seuraavat liputuksessa valtion virastojen ja laitosten esimerkkiä.

Virallisten liputuspäivien lisäksi on vakiintunut kolmetoista niin sanottua tavanomaista liputuspäivää, jolloin myös valtion virastot ja laitokset liputtavat. Lisäksi vuodesta 2020 lähtien almanakoihin merkitään vakiintuneeksi liputuspäiväksi lapsen oikeuksien päivä 20. marraskuuta.

Asetuksen 2 §:n 3 kohdassa on säädetty, että toukokuun toinen sunnuntai eli äitienpäivä on virallinen liputuspäivä. Sen sijaan marraskuun toisena sunnuntaina vietettävä isänpäivä ei ole aiemmin ollut asetuksessa mainittu virallinen liputuspäivä, vaan vakiintunut, niin sanottu tavanomainen liputuspäivä. Käytännössä valtion virastot ja laitokset ovat kuitenkin liputtaneet aina myös vakiintuneina liputuspäivinä. Suomessa äitienpäivää on ryhdytty viettämään 1910-luvulla ja viralliseksi liputuspäiväksi se tuli vuonna 1947. Almanakoihin päivä merkittiin kuitenkin vasta vuonna 1950. Isänpäivän asema alkoi vakiintua Suomessa 1970-luvulla, mutta vasta vuonna 1987 isänpäivän liputus katsottiin kansalaisten keskuudessa niin vakiintuneeksi, että Hel-

singin yliopiston almanakkatoimisto merkitsi sen almanakkoihin. Vaikka isänpäivä ei ole ollut asetuksessa mainittu virallinen liputuspäivä, isänpäivän liputuksen voidaan katsoa saavuttaneen kaikkien kansalaispiirien hyväksynnän ja liputus isänpäivänä on tullut yleiseksi käytännöksi.

Käytännön tasolla äitienpäivän ja isänpäivän liputuspäivät eivät siis ole eronneet toisistaan. Koska molempien päivien kannatus kansalaisten keskuudessa voidaan arvioida varauksettomaksi, ei ole syytä asettaa niitä eriarvoiseen asemaan valtion virasto- ja laitoksia koskevan liputusvelvollisuuden osalta. Edellä esitetyn johdosta ehdotetaan, että asetuksen 2 §:ä muutetaan lisäämällä jokavuotisiin liputuspäiviin uusi kohta, jossa säädettäisiin, että marraskuun toinen sunnuntai eli isänpäivä on virallinen liputuspäivä. Kohdan lisäämisestä aiheutuu teknisluonteisia muutoksia pykälän rakenteeseen.

Aikanaan Suomen lippu -komitea totesi mietinnössään (Komiteanmietintö 1970: A 1), että liputuspäivien tulisi olla sellaisia, että mahdollisimman moni tuntisi ne omakseen ja voisi näin ollen hyväksyä ne. Siksi uusien liputuspäivien tulisi olla ennestään tuttuja juhlapäiviä ja aiheeltaan mahdollisimman monen kansalaisen hyväksymiä, jotta yleinen liputus tuntuisi luontevalta. Liputusväsymyksen ja liputuksesta aiheutuvien kustannusten kohoamisen välttämiseksi ei virallisia liputuspäiviä saisi olla liian monta.

Nykyään vakiintunut käytössä oleva äitienpäivän kirjoitusasu on 'äitienpäivä' yhteen kirjoitettuna. Asetuksen 2 §:n 3 kohdassa käytetään muotoa 'äitien päivä'. Ehdotetaan, että muutetaan asetuksen 2 §:n 3 kohdassa oleva kirjoitusasu 'äitien päivä' nykykielessä vakiintuneeseen muotoon 'äitienpäivä'.

Liputusasetuksen vaaleja koskevien liputuspäivien sanamuodot poikkeavat voimassa olevan vaalilain (714/1998) sanamuodoista. Ehdotetaan, että muutetaan 2 §:ssä mainitut 'kunnallisvaalit' muotoon 'kuntavaalit' ja 'Euroopan parlamentin edustajien vaalit' muotoon 'Suomesta valittavien Euroopan parlamentin jäsenten vaalit'.

Isänpäiväliputuksen virallistamiselle arvioidaan olevan laaja yhteiskunnallinen hyväksyntä, joka ei ole sidoksissa ratkaisuaikakohtaan tai edellytä merkittävää yhteiskunnallista tarkoituksenmukaisuusharkintaa. Lausuntokierroksella mikään taho ei vastustanut muutosta. Lausunnoissa pidettiin kannatettavana, että liputtamisen kannalta isänpäivä saatetaan samanarvoiseen asemaan äitienpäivän kanssa. Isänpäivän virallistaminen edistäisi suomalaisessa yhteiskunnassa laajalti kannatettuja arvoja. Sinänsä muutos ei ole kiireellinen, mutta ottaen huomioon sen symbolinen merkitys vanhempien yhdenvertaisen aseman kannalta ja tämän yhdenvertaisen aseman merkitys lapsen edulle, ja sen että asia on valmis ratkaistavaksi, ei asetusmuutoksen valmistelun loppuunsaattamista ole syytä siirtää myöhemmäksi.

Muutoksen taloudelliset vaikutukset

Koska liputus isänpäivänä on jo nykyisinkin yleinen käytäntö, isänpäivän muuttaminen viralliseksi liputuspäiväksi ei lisää liputuskustannuksia. Äitienpäivän sanamuodon muuttamisen nykyään vakiintuneeseen muotoon ei arvioida aiheuttavan taloudellisia vaikutuksia.

Lausuntopalaute

Asetusehdotus oli lausuntokierroksella 24.2.-28.3.2019. Lausunnon asiasta antoivat puolustusministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, ympäristöministeriö, Suomalaisuuden Liitto ry, Lapsiasiavaltuutetun toimisto, Yliopiston almanakkatoimisto ja Suomen kiinteistöliitto ry. Puolustusministeriöllä, maa- ja metsätalousministeriöllä, liikenne- ja viestintäministeriöllä ja ympäristöministeriöllä ei ollut huomautettavaa esityksestä. Sosiaali- ja terveysministeriö, Lapsiasiavaltuutetun toimisto, Suomalaisuuden Liitto ry, Yliopiston almanakkatoimisto ja Suomen kiinteistöliitto ry pitivät esitystä kannatettavana.

Sosiaali- ja terveysministeriö piti lausunnossaan isänpäiväliputusta koskevaa muutosta hyvänä tasa-arvon näkökulmasta. Suomalaisuuden Liitto ry katsoi lausunnossaan, että nykyisessä yhteiskunnassa isänpäivä on äitienpäivän rinnalla vahvasti vakiintunut liputuspäivä, eikä kyseisten päivien välillä ole syytä ylläpitää eriarvoisuutta, ja puolsi lausunnossaan isänpäiväliputuksen virallistamista. Suomen almanakkatoimisto nosti lausunnossaan esiin, että isänpäiväliputuksen lisääminen virallisten liputuspäivien luetteloon olisi looginen ratkaisu, joka asettaisi isät ja äidit liputuksen suhteen yhdenvertaiseen asemaan. Suomen almanakkatoimiston käsityksen mukaan isänpäivä on äitienpäivän tavoin laajojen kansalaisjoukkojen hyväksymä merkkipäivä, eikä almanakkatoimisto suurista palautemääristään huolimatta ole saanut kyseenalaistavaa palautetta isänpäivästä tai isänpäivän liputuksen merkinnästä kalenterissa. Lisäksi Suomen almanakkatoimisto piti hyvänä isänpäivän merkintää liputusasetukseen yksiköllisessä muodossa isänpäivä, koska se on päivän vakiintunut nimiasu, sekä tervetulleena äitienpäivän kirjoitusmuodon muuttamista sen nykykielessä vakiintuneeseen muotoon.

Lapsiasiavaltuutettu piti ehdotusta isänpäivän muuttamisesta viralliseksi liputuspäiväksi erittäin kannatettavana ja nosti lausunnossaan esiin, että lapsella on oikeus molempiin vanhempiin ja molemmat vanhemmat tulee lähtökohtaisesti nähdä lapsen tasavertaisina huoltajina, jotka vastaavat yhdessä lapsen kasvusta ja kehityksestä. Lapsiasiavaltuutetun mukaan isänpäivä on Suomessa äitienpäivän rinnalla laajasti vietetty ja kansalaisten hyväksymä juhlapäivä, minkä vuoksi näiden päivien tulisi olla yhdenvertaisessa asemassa virallisen liputuksen suhteen. Lapsiasiavaltuutettu totesi lisäksi lausunnossaan, että vaikka liputuspäivällä ei ehkä ole suurempaa välitöntä merkitystä lapsen oikeuksien kannalta, on liputuksella suuri symbolinen arvo vanhempien arvostukseen liittyen.

Voimaantulo

Asetusehdotus on tarkastettu oikeusministeriön lainvalmisteluosaston laintarkastusyksikössä.

Asetuksen muutos on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä huhtikuuta 2019.